

keestä. Kun osuustoimintalike alkoi saada jujaa jalansijaa Belgian työväestön keskuudessa alkoi katolinen papisto kiihotustyyliä sitä vastaan tuomitsemaan sen Anti-Kristuksen opiksi ja yhteyksensä. Uhkautta ei kuitenkaan vaikuttanut suuresti muihin kuin naisiin jonku verran. Mutta sitten rupesivat papit perustamaan omia osuuskauppoja, joihin he onnistuivatkin aluksi houkuttelemaan niin paljon kauppiaita työläisnaisen joukosta, että työväen omia osuuskauppoja uhkasi kerran häitä. Myöskin alkoivat papit perustamaan kristillisiä työväenyhdistyksiä vastapainoksi työväen itsensä perustamille järjestöille. Nämä kristilliset unionit ovat, neiti Dreierin kertomuksen mukaan, sodan kaosaikaa hyvikseen käyttäen saaneet suuret joukot työläisnaisia mukaansa. Katolisen kirkon ja porvariston rahastamana niissä opetetaan naisille kaikenlaisia hyödyllisiä asioita — kuten tässä maassa Nuorten naisten kristillisessä yhdistyksessä. Täten kiinnitetään luokkatiedottomia työläisiä niihin melkein huomannuttuun ja kasvatetaan heidän mielisiksi käsitteitä, jotka johtavat heidät taistelemaan omia luokkatoujansa vastaan. Nämä unionit ovat varustaneet ohjelmaansa kohtia sosialistien ohjelmasta, siten paremmin houkuttelevaksi työläisille mukautta. Nämä unionit yrittävät saada parannuksia naisten työoloihin lauladinnan kautta, siten tehden itsensä hetkeksi hyödylliseksi työläisille ja samalla vierottaen heidät pois siitä luokkakiikkeestä, joka tahtoo taistella heillekin vapauden paikkaorjuudesta.

Sodan hirmuvuodet ja katkoit kärsimykset ovat lyöneet raskaan leimansa Belgian naisten henkiseen samoin kuin talouteenkin elämää ja sellaisen katoettua välittömästi on kirkko ja papisto saanut vallan heidän mielisissä. Työväenluokan nousu tulee kuitenkin pian varmasti tekemään katalon Jesuittain ovelat juonet turhiksi ja työläisnaiset hyökkäivät heidät ja liittivät miestoveriensä rinnalle luokkatouluun.

ELLEN KEY.

Joulukuun 19 päivänä täytti Ellen Key, Pohjoismaitten etevin naisfilosofi, 70 vuotta. Hän on tunnettu ja ihailtu kautta maailman jaloimpien aatteiden heikkuvahemkisenä esitaistelijana, joka koskaan ei ole tinkinyt ihanteistaan ja jonka oikeamielisuus ei milloinkaan ole suostunut väliinrauhan ja vilpillisiiin kompromisseihin. Ei liene toista pohjoismaista ajattelijaa, jonka vaikutus olisi ulottunut niin syväälle ja laajalle kuin Ellen Keyn. Hänen terävästi ja lennokkaasti kirjoitetut lukuisat mielelmä- ja propagandateoksensa ovat käänneet kaikille sivistykselle. Kirjoitelmiaan hän lausuu sattuvan ja syvästi urauurtavaa sanansa mitä erilaatuimmista aiheista. Hän on laajakantoinen, syväkatseinen henki.

Puhujana hän on myös paljon esiintynyt, samoin sanomajäsenä aikakauslehtikirjoittajana. Puhujamatkoja hän on tehnyt laajoja ja menestysrikkaita ympäri Europan, mutta hedelmällisintä luentotyötään hän epäilemättä on suorittanut Tukholman Työväenopistossa, jossa hänellä aina oli sankka ja innostunut kuulijakunta.

Mikään inhimillinen ei ollut hänelle vierasta, ennakkoluuloisuus ja ahdasmielinen fanatismi olivat hänelle outoja käsitteitä. Siksi hänen ihailija- ja kunnioittajajoukkonsa onkin niin harvinaisen laaja. Viipittömm-

mät ihailijansa hän löytäneen sentään työväenluokan keskuudesta, sillä Ellen Key on ollut valankumouksellinen luonne tämän sanan jaloimmassa merkityksessä, vaikka hän ei olekaan ottanut aseikseen tuon eikä tämän virallisen puolueen iskusanoja. Samalla kun hän on ollut revolutsioneeri, samalla hän on kuitenkin jaksanut pysyä ylpeänä individualistina, terottaen täten esimerkilläänkin yksilöllisyyden merkitystä.

Rosa Luxemburg

Vapaustaistelutatar Rosa Luxemburg syntyi vuonna 1870 Samostjnimisessä Puolan pikkukaupungissa. Vanhemmat olivat juutalaisia aluksi hyvinvoivia, mutta sittemmin köyhtyivät. Alkupuolella vuotta 1880 muutti perhe Varsovaan, jossa Rosa meni tyttöluokion. Rosan äiti oli sivistynyt nainen ja harrasti lastensa kanssa puolalaisten teosten ja saksalaisten runojen lukemista. Tunnettu Rosa rakasti aivan intohimollisesti runoutta ja alkoi pian itsekin kirjoitella runoelmia.

Rosan henkiset kyvyt olivat huomattavan suuret ja tulivat koulussa näkyviin. Erinomaisen loistavasti hän suoritti lukiokursussinsa, mutta hänelle ei kuitenkaan annettu kulta-mitaleja, koska lukion johtajatar epäili hänen "valtiollista luotettavuuttaan".

— Epäluulo ei ollutkaan aiheeton. Sillä lukiolaisemme kuului sosialistinuorisoseuraan, jossa luettiin puolueen julkaisemia lentolehtisiä "Proletariat", ja levitti niitä innokkaasti työläisten keskuuteen.

— Santarit eivät väsyneet, ja pian (1888) täytyi tuon 18-vuotiaan "salalittoon-yllyttäjätären" paeta ulkomaille. Hänen pakonsa järjesti toveri Kasprzak.

— Luxemburg tuli Zürichiin. Hän eläi siellä saksalais-siirtolaisena, sosialistisanomalehtimiehen, trii Karl Lübeckin perheessä. Täällä Rosa viihtyi kuin kotonaan. Lübeck oli jalokenkinen ja tavattoman tietorikas mies, mutta halvautunut. Rosa kirjotteli tohtorin sanelun mukaan artikkeleita, joilla sairas ansaitsi leipänsä.

— Zürichissä ollessaan kävi Rosa alkerasti sähkäläisen yliopiston luennoilla ja kirjotti v. 1897 loistavan tohtoriväitöskirjan aineesta "Die Entwicklung der politischen Industrie" — Puolan teollisuuden kehitys.

— Yliopistossa tuli hän kuuluisaksi perusteellisista tiedoistaan ja väittelytaidostaan, mikä parhaiten tuli näkyviin laajassa tohtoriksi väittelyssä kansantaloustieteen prof. ja marxilaisuuden kiivaan vastustajan Julius Wolffin kanssa.

— Yliopistosta päästyään päätti Rosa L. muuttaa Saksaan. Saadakseen mahdollisuuden julkiseen toimintaan meni hän valeaviolittoon erään trii Lübeckin pojan kanssa ja täten hankki itselleen Saksan kansalaisoikeudet.

— Hän työskenteli puolalaisten työläisten keskuudessa Posenissa ja Schlesiassa ja kirjotteli samalla saksalaisiin lehtiin sekä puolueen teollisuuden äänenkann. "Neue Zeit".

— Aika vuodesta 1897 vuoteen 1905 saakka kului taisteluun vallankumouksellisten aatteiden puolesta. Tässä taistelussaan juuri Rosa L. suoritti ikimuistettavan palveluksen köyhälistön hyväksi.

— Puhkesi vv. 1905—06 vallankumous Venäjällä, ja Puolan köyhälistö osottautui luotettavaksi etujoukoksi. Rosa kiiruhti Varsovaan, jossa hän parin viikon kuluttua joutui ohra-nan käsiin. Pian hän kuitenkin pääsi vapaaksi ja toisten puolueoverien kehotuksesta meni ulkomaille.

— Seuraasi sitten puolueen kesken riitoja ja hajaannuksia. Rosa Luxemburgia ja hänen kannattajoltona nimettiin "Anarcho-Syndikalistien"

Toverittaren toimittajan toimi

ilmoitetaan täten haettavaksi. — Hakijalta vaaditaan, että hän on vähintään vuoden kuulunut sosialistipuolueeseen ja omaa suomen- ja englanninkielen taidon. Hakemukset paikkavaatimuksen ohella on jätettävä helmikuun 28 p:n mennessä osotteella:

JOHTOKUNTA,
Box 99. Astoria, Ore.
Astoriassa, Ore., tammik. 29 p:nä, 1920. — Johtokunta.

— anarkian asiamieheksi. Huolimatta tuosta hermoja kuluttavasta taistelusta oli Rosalla aikaa noina vuosina perusteelliseen, tieteelliseen työhön. Hänet nimitettiin puoluekouluun kansantaloustieteen opettajattareksi. Toimessaan hän osottautui mallikelpoiseksi kasvatajaksi. Alkerasti hän myöskin kirjaili, kaksi huomattavaa tostaan on tältä ajalta, joista toinen vain on ilmestynyt: "Die Akkumulation des Kapitals" — pääoman kasaantuminen (yksin käsin). Mitä hedelmällisintä agitasionityötä hän samalla teki.

— V. 1913 piti Rosa Luxemburg Frankfurt am Mainissa puheen anarkian vastaan. Tästä puheestaan hän joutui oikeuden eteen ja tuomittiin vuodeksi vankeuteen. Mutta valituslakaman korkeimman oikeuden piti olla Berliinissä toisen puheen, jossa puhutti kasarmielämän raakouden ja rävöiden. Tästä alkoi kesällä 1914 pari viikkoa ennen maailman sodan puhkeamista oikeuden käynti Rosaa vastaan. Jo ensimmäisenä istuntopöytäkirjassa oli oikeuden eteen annettu syyte ja todistajia vakautettiin kasarmien kaubeuksista tosiksi ja syyteistä todistajia oli voitu saada tuhansittain. Mutta hallitus pelästyi oikeuden käynti keskeytettiin ja asia päätettiin viilaisella.

— Syytti maailmansota. Luxemburg ryhtyi heti sitä vastustamaan. Hän luotti siihen, että hänen onnistuu saada propagandatyöhönsä saksalaiset puolueoveritkin. Mutta vain muutamia siihen yhtyi.

— Helmikuussa 1915 tuli korkeimman oikeuden päätös Rosa L:n asiaan: vuoden vankeusrangaistus oli saanut lainvoiman.

— Kesäkuussa 1916 tuli Rosa L. jälleen "tallista tietä" asetetuksi vankeuteen. Vankeudessa ollessaan kirjotteli Rosa lentolehtisiä, joitten sisällön voimno supistaa seuraavaan: Luokkataistelu porvarillisissa maissa vallitsevia luokkia vastaan ja kaikkien maiden köyhälistön kansainvälinen solidaarisuus — nämäpä ovat kaksi erottamatonta sääntöä koko maailman työläisten taistelussa vapautensa vuoksi. Ei löydy mitään sosialismia ilman kansainvälistä solidaarisuutta, eikä mitään sosialismia ilman luokkataistelua. Kansainvälisyydessä on köyhälistön luokkajärjestön... (Klassenorganisation) painopiste. Kansainvälisyyden velvollisuudet ja päätökset ovat korkeammalla kuin kaikkien muitten järjestöjen velvollisuudet.

— "Sosialistit" Scheidemannin hallituksen aikana sai Rosa Luxemburg kärsiä marttyyrikuoleman samalla kuin rotakentänlehti Hoffmannin ja Hindenburgin seppelöintiin "sosialistisen" tasavallan nimesellä.

— Koko maailman köyhälistön etuvartioukseen kanssa polvistukaamme tämän suuren, kommunistisen Internationalen perustajattaren haudan ääressä.

Ikuinen kiitos sinulle Rosa Luxemburg.

Kapina on orjain ylhäisyyttä. — Nietzsche.

TYÖN SANKARIT.

Kirj. Toivo Raita.

Verikuolessa vaikka nyt kattavi maan,
niin sankarit työn yhä nousevat vaan,
ei verta ja surmaa ne sankarit säily,
pelontunnetta heidän ei suonissa läiky.

Vain puolesta rauhan ja rakkauden
tuo nousevi armeija sankarien,
se syöksyvi elämän synkeään yöhön,
kuin myrsky se käy iki ihanaan työhön.

Sodan hirmut kaikki se kaataa näin
ja raunion ylitse seppelöjän
käy kohden se korkean taivahan rantaa,
ja aikaa uutta se maan yli kantaa.

Se niinkuin ääretön valkeus käy,
sen vertaista mahtia maassa ei näy,
ja määränä sillä on sielujen hyvyys
ja rauhan työ ja sydänten syvyys.